

Ook bij aanhoudende droogte zijn zij schaarsch; vermoedelijk omdat bij deze weersgesteldheid de honigrijkdom der bloemen gering is. De beste vangsten doet men op zoele dagen, voordat het gaat regenen en natuurlijk ook wanneer na aanhoudenden regen weer eenige zonnige uren aanbreken.

Eindelijk de vraag tot de lezers van dit tijdschrift, of zij misschien bijzonderheden kunnen meedeelen over het voorkomen der meer zeldzame soorten of andere gegevens kunnen verstrekken, die onze nog betrekkelijk geringe kennis aangaande deze interessante dieren kunnen vermeerderen. Ik heb meenen op te merken, dat de lust om de hommels te bestudeeren de laatste jaren bij menig een is wakker geworden; ik heb gemeend, mijn eigen nasporingen niet in een aantal insektendoozen te moeten begraven, maar mijne ervaringen aan een grooter kring van liefhebbers der natuur te moeten mededeelen, opdat voor den beginner het werk vergemakkelijkt kon worden en voor den meer ervaren de lust moge gewekt worden ook zijne bevindingen in ruimer kring bekend te maken.

L. VUYCK.

INTERNATIONALE VOGEL- BESCHERMING.

BIJ de waardeering van het dier in het algemeen — den vogel inzonderheid — treedt, wellicht als reactie op de kille waardebepaling, gebaseerd op 't nut der faunaleden, den laatsten tijd bovenal bij de appreciatie het aesthetisch en ethisch element op den voorgrond, terwijl vele boud-gepioneerde stellingen van een eenzijdige (en daardoor fiasco lijdende) landbouwwetenschap in het licht van een dieper peilend en ruimer gebied overschouwend onderzoek, niet langer als een evangelie kunnen worden gehandhaafd. Het besef begint hoe langer hoe meer door te dringen, dat de buitensporigheid van 't dier hier en daar, haar oorzaak heeft in 't schenden der natuurharmonie door het willekeurig en bruut ingrijpen van den domwijzen mensch en dat het ook voor den tuinder, den boer, den nuttige over het algemeen, profijtelijker is, wanneer hij de natuur zooveel mogelijk haar gang laat gaan, omdat zij, wordt zij niet ruwhandig aangerand door het dooden van bepaalde vogels en zoogdieren, in evenwicht blijft, d. w. z. in gezonden staat. Hieruit volgt, dat wij gebroken wenschen te zien met de onverbiddelijke verdelging der „schadelijke” vogels en in *beginsel* de bescherming voorstaan van elken vogel zonder onderscheid. Tegen 't locale excès mag slechts door bevoegden op bescheiden wijze te keer worden gegaan, en dan nog slechts, wanneer alle andere middelen zijn uitgeput. De evenwichtsregeling in de natuur brenge men liever tot stand door den voornamen roofvogels een redelijke leef- en ontwikkelingskans te geven. Dit is, ten overvloede, voor den mensch minder onteerend tevens. Ik heb ondertusschen wel goede hoop, dat deze opvattingen ten onzent geleidelijk gemeengoed worden en deze inzichten zullen stellig meer en meer baanbreken, wanneer wij doorgaan in woord en beeld te getuigen van de edele schoonheden en ons leven rijker makende attracties der avifauna. De verheugende resultaten eener nationale vogelbescherming kunnen echter, in verband met den migratiedrang van 't meerendeel der vogels, op deerlijke wijze te niet worden gedaan, wanneer elders slachtingen worden aangericht onder de exemplaren, die men hier met genegen-

heid heeft beschermd. Den vogelstand kan het pas dan naar den vleeze gaan, wanneer deze aangelegenheid internationaal wordt geregeld en de landen der wereld met elkaar overeenkomen, de vertegenwoordigers der avifauna onder hun hoede te nemen door het uitvaardigen van een uniforme vogelbeschermingswet.

De omstandigheid, dat de oorlogstoestand zoetjesaan, al is 't nog lang niet ten allen kant pais en vreë, wordt geliquideerd, heeft er ons toe gebracht ons te wenden tot een groot aantal Europeesche vogelkundigen en natuurbeschermers om eens te polsen, of de mentaliteit in de onderscheidene landen al dan niet een beletsel vormt om samen te komen op een internationaal congres en van gedachten te wisselen over internationale vogelbescherming, „een dergelijk mooi gebied”, aldus schreef ons Kurt Floericke (de leider der Süddeutsche Vogelwarte) „dat alle goede menschen gelijkelijk dient te interesseeren.” (Men vergelijk ons feuilleton „Internationale Vogelbescherming” in de N. R. C. van 24 Juni j.l., Avondblad A).

Om de opvattingen in 't buitenland te leeren kennen, verzonden wij een rondvraag, die in hoofdzaak op 't volgende neerkomt.

I. Is het ook uw vaste overtuiging, dat een algemeene, in principe alle vogels omvattende, bescherming volstrekt noodzakelijk is?

II. Op welke wijze wordt in uw land de vogelbescherming gesteund door particuliere personen en door instellingen? Welke resultaten bereikten ze?

III. Welke wettelijke maatregelen hebben uwe regeeringen genomen ter bescherming van de vogels? Is u in staat mij mede te deelen in welken omvang de onderwijsinrichtingen de vogelbescherming gunstig hebben beïnvloed?

IV. Beschouwt u de op 19 Maart 1902 ter Parijsche conferentie tusschen verschillende staten gesloten overeenkomst nopens de bescherming der, uit landbouwkundig oogpunt beschouwd, nuttige vogels voldoende?

V. Hebben de betrokken staten hun verplichtingen vervuld, d.w.z. zijn hun wetten in overeenstemming gebracht met de overeenkomst van Parijs?

VI. Wat is naar uw meening sinds 1902 gedaan ter uitbreiding van de internationale vogelbescherming? Acht u het houden van een congres te dezen einde urgent, opdat over de belangrijke aangelegenheid van gedachten wordt gewisseld en een uniforme vogelwet in het leven wordt geroepen?

VII. Acht u het dringend noodig, dat *ten spoedigste* voorbereidselen worden getroffen ter bijeenroeping van een wereldcongres, opdat *zeer eerlang* de discussies kunnen worden ingeleid? Welke methode vindt u te dezen aanzien wenschelijk?

Tot dusver mochten wij reeds vele blijken van instemming ontvangen, o.a. uit verschillende deelen van 't Duitse Rijk, Frankrijk, Engeland, Oostenrijk, Zwitserland en Hongarije. Eén der eersten, die ons van bescheid diende, was Dr. Hugo Weigold, eerste assistent van de „Staatliche Preussische Biologische Anstalt” op Helgoland, leider van de afdeling „Vogelwarte Helgoland” en van 't Noordzeemuseum in Helgoland. Bovendien is hij lid van de Duitse en Beiersche „Ornithologische Gesellschaft”, corresponderend lid van 't Hongaarsche staatsinstituut voor ornithologie („Magyar Királyi Madártani Intézet”), alsmede raadsman voor natuurbescherming aan de Duitse Noordzeekusten bij 't Pruisische „Kultusministerium” en de „Staatliche Stelle für Naturdenkmalpflege.” Wel heeft Dr. Weigold o.a. een brochure geschreven over de economische beteekenis der Duitse zeemeeuwen, terwijl hij eveneens omvangrijke jaarverslagen van 't Helgolandsche vogelstation heeft gepubliceerd, benevens vele bijdragen in tijdschriften, met name ook over reizen in Klein-Azië, Mesopotanië, Hongarije, Spanje, Portugal, China en Tibet, maar een groot boek is van zijn hand nog niet verschenen. Wij vernemen echter, dat over laatstgenoemde veeljarige expeditie verschillende boeken in voorbereiding zijn. Tot zoover, ter introductie, enkele zeer sober gehouden personalia.

Met ons is dr. Weigold van oordeel, dat het meer dan tijd is de internationale vogel-

bescherming eindelijk eens een *feit* te doen worden. Hij gaat nog verder en zou gaarne een internationale *natuur*bescherming over het algemeen zien verwerkelijkt. Niet ten onrechte maakt hij de opmerking, dat niettegenstaande al onze wetenschappelijke en technische vorderingen, onze tijd in 't teeken staat der cultureele verruwing; ten deele wijt hij dit aan de noodzakelijkheid de natuur op niets ontziende wijze te moeten exploiteeren. Maar z. i. is zulks voor 't grootste deel een verschijnsel, waartoe niet de noodzaak dringt, maar dat veeleer zijn verklaring, maar nimmer zijn verontschuldiging, vindt in de industrialisatie en de vervreemding der tegenwoordige generatie van de natuur. Dan speelt voorts nog de verruwendende invloed van den oorlog een groote rol. Maar geven wij dr. Weigold, die de zaak van den filosofischen kant beschouwt, zelf het woord:

„Kunst und Wissenschaft leiden schon jetzt aufs Schwerste unter dieser Vergrößerung unserer Zivilisation, in ganz Europa und ebenso auch in anderen Erdteilen. Wohin das führt, sieht man am besten in China, wo es im Verhältnis zu der gewaltigen Bevölkerungszahl so gut wie gar kein neueres, eignes Kulturleben mehr gibt, wo vielmehr alles im nacktesten materialistischen Denken aufgeht. Wo man so wie dort die ganze Natur mit Stumpf und Stiel ausgerottet hat, kann man ja auch gar keine höhere eigene bodenständige Kultur erwarten, denn die kann nur auf dem Boden der Natur erwachsen. Wenn irgend jemand an diesem, freilich zahlenmäßig nicht nachzurechnenden Zusammenhang zweifelt, so wäre ihm ein jahrelanger Aufenthalt in den verschiedensten Teilen Chinas sehr zu empfehlen. Er wird dann wohl sicher bekehrt sein. Wir leben jetzt in einer Zeit der Sozialisierung auf der ganzen Welt, aber über dem verständlichen und berechtigten Streben der Völker, jedem einzelnen ein menschenwürdiges Dasein zu erzwingen, vergisst man, dass dazu nur und allein materielle Lebensbedingungen nicht ausreichen, denn ein menschenwürdiges Dasein ist ohne Kultur nicht möglich — es wäre sonst ja ein tierwürdiges Dasein — und *Kultur wieder ist ohne den Rückhalt in einer möglichst reichen Natur nicht zu denken, denn sie muss ja immerzu aus ihr schöpfen: in der Wissenschaft, Litteratur, Kunst und dem, was in unsern Tagen Religion heisst oder sie ersetzen will*“ (Wij cursiveeren).

Beperkte plaatsruimte verbiedt ons uit de algemeene beschouwingen — al is de verleiding groot — meerdere belangrijke passages te citeeren. Men begrijpt uit 't vorenstaande echter reeds wat dr. Weigold wil betoogen: dat het welzijn van 't volk en zijn cultuur berust op het in gaven staat bewaren van zijn natuur. Nationale natuurbescherming noemt hij noodzaak en z. i. zal dat volk geestelijk het rijkst zijn, dat zijn natuur intact bewaart en *op den duur* zal datzelfde volk onder deze omstandigheden het meeste uit zijn „Heimat herauswirtschaften.“ Maar, stelt dr. Weigold nader vast, internationale natuurbescherming is evenzeer noodzakelijk, want anders vernietigt het eene volk, wat het andere met liefde en zorgzaamheid koestert: „Der Vogelschutz ist aber nur ein Teil des Naturschutzes, für ihn gilt all das erst recht, denn gerade die Vögel halten sich am wenigsten von allen Gebilden der Natur an die Grenzen, die der Mensch sich zieht.“

* * *

Dr. Weigold is er vast van overtuigd, dat een algemeene, in beginsel *alle* vogels omvatende, bescherming zeer noodig is: hij wenscht minstens, dat ook de z.g. schadelijke vogels tenminste in de broedperiode een „Schonzeit“ hebben. De bestuursoverheden zouden nochtans in werkelijke gevallen van nood uitzonderingen kunnen toestaan: „In Deutschland zijn wij op dezen weg al aardig ver gevorderd, tenminste op papier.“ Zeer noodig acht hij het vertrouwenslieden uit de gelederen der politie te belasten met het toezicht op de werkplaatsen der preparators; beschermde vogels, die men daar mocht vinden in den „verboden tijd“ (Schonzeit), „sollten zum Schaden des Auftraggebers, nicht des Präparators, gegen amtlichen Ausweis zu Gunsten von Schulsammlungen oder Museen konfisziert werden.“ Dat zou al een buitengewone vooruitgang zijn.

In Deutschland bestaat een groot aantal vogelbeschermers, die deel uitmaken van zeer veel vereenigingen. De grootste is de Bund für Vogelschutz (Stuttgart) met vele plaatse-

lijke afdeelingen over geheel Duitschland. Zijn buitengemeen actieve leider, ingenieur Hermann Hähnle, heeft zich voor alle vogelbeschermingsactie als „geschäftliche Zentralstelle“ ter beschikking gesteld.” (Er) ist sehr tätig mit Briefwechsel, Vorträgen mit kinomatographischen und Teleaufnahmen in freier Wildbahn, Natururkundenarchiv, Eingaben an Behörden, praktischem Vogelschutz und Vogelfreistätten.” In groote bescheidenheid, aldus getuigt dr. Weigold verder van hem, persoonlijk zich op den achtergrond houdende, verricht hij steeds den omvangrijken arbeid, wanneer het erop aankomt voor het een of ander streven op 't gebied der natuur- of vogelbescherming alle geïnteresseerden in Duitschland bijeen te trommelen. De leider van 't Helgolandsche Vogelstation beschouwt Hähnle dan ook voor Duitschland als den aangewezen organisator voor een wereldcongres. Van de talrijke andere vogelbeschermingsbonden worden nog enkele genoemd: de Deutscher Verein zum Schutz der Vogelwelt, de oudste en wetenschappelijkste vereniging op vogelbeschermingsgebied; deze bond geeft de Ornithologische Monatschrift uit en wordt voorgezeten door Prof. dr. Hennicke (Gera-Reusz); Deutscher (vroeger: Internationaler) Frauenbund für Vogelschutz (onderhoudt een vogelvrijplaats op Rügen), Natur- und Vogelschutz-Verein für Schleswig-Holstein (onderhoudt de vogelvrijplaats Trischen — zeevogels —), Verein Jordsand van prof. dr. Dietrich te Hamburg (onderhoudt de zeevogelvrijplaatsen Norderoog, Langenwerder, vroeger ook Ellenbogen op Sylt en Jordsand); Gesellschaft zum Schutze der heimischen Vogelwelt in Bremen, Verein Schlesischer Ornithologen (onderhoudt eveneens „Vogelfreistätten”). Bovendien helpen allerlei bonden voor natuur- en dierenbescherming mede op 't gebied der vogelbescherming: „die Tierchutzvereine gehen oft sogar zu weit.”

Bovendien noemt Dr. Weigold verschillende „staatliche Stellen”, die op 't gebied der vogelbescherming zich ten zeerste beijveren en van de afzonderlijke personen wijst de brief in 't bijzonder op den onlangs gestorven Afrika-onderzoeker Schillings, den ijverigsten strijder voor een mondiale natuurbescherming, dien „wij bezaten in heel de wereld.” In de laatste jaren kwam hij vooral op voor de bescherming van de „Edelreiher” en paradijsvogels. Zijn dood wordt dan ook een niet te vergoeden verlies genoemd voor de wereldnatuurbescherming, daar hij deze tot levenstaak zich had gesteld.

Onze derde vraag beantwoordt Dr. Weigold als volgt:

Als voornaamste resultaat der gezamenlijke Deutsche vogelbeschermingskringen in den laatsten tijd is een wijziging van het „Feld- und Forstpolizeigesetz” te noemen, waardoor voorloopig door middel van verordeningen de meeste wenschen der vogelbeschermers vervuld zullen worden, „so lange bis die umständliche gesetzgeberische Maschine des Reichstages in Bewegung gesetzt werden kann. Wir warten grade auf die Veröffentlichung der neuen Verordnungen, die sogar Adler schützt, auch Kormorane, Reiher, Eisvögel, Raubwürger usw. zur Brutzeit.” Dit geldt vooreerst slechts voor Pruisen, maar als zeker kan worden aangenomen, dat de overige Deutsche staten dan spoedig zullen volgen. Het Kultus- en landbouwministerie bereiden een nieuwe rijkswet nopens vogelbescherming voor.

Ongetwijfeld beïnvloedt in Duitschland de arbeid der volksscholen en der volksuniversiteiten (b.v. in Bremen, Breslau en Freiburg) de vogelbescherming zeer gunstig. Op de volksuniversiteiten worden hoe langer hoe meer cursussen gehouden in natuurbescherming, dikwijls in aansluiting op de „Jugend- und Wanderbewegungen.” Aparte cursussen in vogelbescherming houdt ook het station Seebach en de Vogelwarte Rossitten, in vogelkunde en vogelbescherming vele andere „Stellen” aan universiteiten (vooral prof. Konrad Günther te Freiburg i. Br. is met betrekking tot natuurbescherming zeer actief!), volksuniversiteiten en de „heimatskundliche” Vereenigen. Ook ik (Dr. Weigold) houd een cursus in Helgoland voor dierkundigen.

De internationale overeenkomst van 19 Maart 1902, ter Parijsche conferentie gesloten acht dr. Weigold onvoldoende, daar vele vogelgroepen heelemaal niet genoemd zijn. Boven-

dien hebben de betrokken staten lang niet alle en niet op voldoende wijze hun plichten vervuld. Duitschland heeft zich bijna geheel aan de verplichting gehouden, is ten deele zelfs verder gegaan en van zins dit nog meer te doen. Met Engeland ijvert het het krachtigst voor vogelbescherming. Daarentegen komen België, Frankrijk en Italië bijna heelemaal achteraan.

Wel vindt dr. Weigold, dat sinds 1902 veel is gedaan voor nationale vogelbescherming in een aantal landen, maar in andere heelemaal niets (Italië, Frankrijk), doch voor de *internationale* vogelbescherming is eigenlijk niets verricht. Engeland en de Ver. St. echter hebben zeer goede verboden inzake den handel in veeren uitgevaardigd. In Duitschland heeft Schillings onvermoeid gestreden, in Amerika de Audubon Society for Protection of Birds.

Een congres wordt door dr. Weigold als dringend noodzakelijk beschouwd om bovenal Italië en Frankrijk te nopen een eind te maken aan den vogelmoord. Letterlijk zegt schrijver: „Im Orient sind es vor allem die Griechen und Levantiner, die furchtbare Vogel-mörder sind. Dort müssten die Mandatarmächte der neuen Staaten einmal Ordnung schaffen. Aber da wird es noch viel mehr als in kultivierteren Ländern Europas an der zur Durchführung nötigen Staatsgewalt fehlen.“ Het congres zou de regeeringen in de eerste plaats ervan moeten overtuigen, dat de vogelstand der wereld in ontstellend tempo verarmt — gelijk de geheele natuur — en dat het deswege meer dan tijd is te streven naar een uniforme beschermingswet. Het zou trouwens het beste zijn, meent dr. Weigold, het congres bijeen te roepen als een mondiaal *natuur*beschermingscongres met een onderafdeeling „Vogelbescherming.“

Ook is dr. Weigold het met ons eens, dat het dringend nodig is *spoedig* voorbereidselen te treffen voor het congres, dat hij eerst door artikelen in de bladen zou willen zien voorbereid, die dan in de pers van de geheele wereld ongeveer tegelijkertijd zouden moeten verschijnen. Dit deel van de inleidende perspropaganda zou een groote krant op zich kunnen nemen. Deze artikelen moesten dan systematisch aan alle regeeringen en landbouwalsmede *Kultus*-ministeries van alle landen worden gezonden met een gedrukte aanvraag, of de betreffende regeering bereid is aan een zoodanig congres officieel deel te nemen. Verder zouden de artikelen en de mededeeling van den zooeven genoemden stap naar de officieele vogelbeschermings-organisaties, verenigingen en particulieren moeten worden gestuurd. Dr. Weigold vindt, dat het bij deze inleidende artikelen het beste zou zijn reeds een termijn en plaats te noemen: hij zou minstens een jaar tijds willen laten voor de voorbereidende werkzaamheden. Als plaats stelt hij „das wunderschön gelegene Salzburg vor, denn es liegt in dem valutaschwachen, also billigen Österreich, am Fusse der herrlichen Alpen, dicht bei der Perle: Königssee und den Alpennaturschutzparken, hat eine ornithologische Station mit biologischem ornithol. Spezialmuseum und ausgezeichnete Verbindungen nach allen Ländern Europas. Die Lage wird sehr vielen zum Besuch reizen, die sonst nicht kämen und dem verarmten Österreich ist das Geld, das der Kongress bringt, sehr zu gönnen.“

Dr. Weigold doet in zijn brief tenslotte nog aan de hand om bij het schrijven aan de regeeringen het verzoek tot deze te richten officieel gedelegeerden uit alle betrokken officieele kringen en instellingen van het betreffende land te zenden.

Het is onze wensch, dat de lezers van D. L. N. over de belangrijke aangelegenheid, die hoog noodig dient te worden „aangesneden“, hun gedachten eveneens mogen laten gaan. Op- en aanmerkingen, plannen en voorstellen zouden ons zeer welkom zijn.

Den Dolder, Begin Juli '21.

RINKE TOLMAN.